



Lääkkeen ottaminen ei aina onnistu

Vain otettu lääke auttaa – tämä on lääkeshoidon perusta. Suun kautta otettu tabletti tai kapseli on usein helpoin ja edullisin tapa toteuttaa lääkeshoitoa. Lääkkeen imeytyminen ja vaikutus toteutuu parhaiten kun lääke otetaan valmisteyhteenvedon ohjeen mukaisesti.

Lääkkeen ottaminen voi olla vaikeaa nielemisvaikeuksien tai lääkekielteisyyden vuoksi. Pienille lapsille, sairaille ja vanhuksille tablettien tai kapselin nieleminen voi olla vaikeaa. Kehittymisen ja oppimisen myötä lääkkeiden ottaminen yleensä helpottuu lapsilla. Sairaudet sekä pään ja kaulan alueen sädehoito ja leikkaukset voivat heikentää nielemiseen tarvittavia hermoyhteyksiä ja lihaksia. Lääkkeet, erityisesti antipsykoottiset lääkeaineet voivat vaikeuttaa nielemistä. Kuiva suu vaikeuttaa nielemistä puutteellisen syljen erityksen myötä.

Joskus nielemisen ongelmat voivat olla ohimeneviä ja helpottua esimerkiksi aivoinfarktista kuntoutuessa. Rappeuttaviin sairauksiin liittyvät nielemisvaikeudet ovat eteneviä ja vaikeuttavat ravitsemuksen ja lääkehoidon toteuttamista. Iäkkäillä nielemisvaikeudet yleistyvät ja voivat aiheuttaa jo-

pa aliravitsemusta ja nestehukkaa. Altistuminen keuhkokuumeelle tai pahimmillaan tukehtuminen voivat olla seurausta nielemisvaikeuksista.

Lääkkeen koko, muoto, haju, maku, päällyste, ottamistapa, otettavien lääkkeiden määrä ja annostelutiheys vaikuttavat lääkkeen ottamisen onnistumiseen. Nieltävä lääke voi helposti jäädä ottamatta lääkekielteisyyden vuoksi. Lääkehoidon tarpeellisuudesta voi olla epäselvyyttä vaikka hyvä lääkehoido voi estää sairauden pahenemista ja lisäsairauksia.

ENNEN KUIN MURSKAAT

Hoitohenkilökunta osallistuu usein lääkehoidon toteuttamiseen ja lääkkeenoton ongelmatilanteet voivat olla haasteellisia. Joskus tuntuisi helpoimmalta murskata tabletit ja antaa ne potilaalle joko yhteistyössä tai potilaalta salaa sekoittamalla ne ruokaan tai juomaan. Lääkkeen murskaaminen ja sekoittaminen ruokaan tai juomaan voi aiheuttaa seurauksia, joista on hyvä olla tietoinen, taulukko 1.

Selvitä lääkemuoto ja pakkauselosteen tai valmisteyhteenvedon ohjeet lääkkeen ottamistavasta, taulukko 2. Lääkkeen murskaaminen ja ruokaan tai juomaan sekoittaminen voi aiheuttaa muutoksia lääkkeen imeytymiseen, tehoon ja turvallisuuteen. Potilaan oikeutta kieltäytyä hoidosta tulee kunnioittaa. Hoitosuunnitelmassa on huomioitava potilaan

TAULUKKO 1. TÄRKEITÄ HUOMIOON OTETTAVIA TABLETTIN MURSKAAMISEN SEURAUKSIA.

Lääkeaineen muutokset	Murskaaminen voi altistaa lääkeaineen hajoamiselle. Lääkeaineet ja apuaineet voivat reagoida keskenään, jos useita tabletteja murskataan samanaikaisesti. Älä sekoita lääkettä yhteensopimattomaan ruokaan tai juomaan.
Lääkeannoksen muutokset	Merkittävä hävikki erityisesti pieniä tabletteja tai pienen annoksen sisältävien tabletteja murskattaessa. Huuhtelee aina lopuksi lääkettä sisältänyt astia, jotta kaikki lääke tulisi otettua.
Lääkkeen epämiellyttävä maku	Lääkehoido vaarantuu jos lääke jää ottamatta, tai aiheuttaa pahoinvointia. Ravitsemustila heikentyy jos ruoka jää syömättä lääkkeen vuoksi.
Lääkevasteen muutokset	Lääkkeen vaikutus heikentyy tai tehostuu tai vaikutusaika muuttuu
Eettisyys	Potilaan oikeuksien turvaaminen
Potilasturvallisuus	Puhdista välineet ja käsittelytila lääkeainejäämien välttämiseksi. Lääkeaineelle altistuminen voi aiheuttaa haittaa tai vaaraa, esimerkiksi antibioottijäämät voivat aiheuttaa vakavia allergisia reaktioita.
Työturvallisuus	Lääkeaineelle altistuminen voi aiheuttaa vaaraa terveydelle.
Työaika	Huomioi työajan tarve. Kukin tabletti tulisi murskata ja antaa asiakkaalle erikseen. Annosteluastiat tulisi huudella ja varmistaa että kaikki lääke saatiin annettua.

TAULUKKO 2. NIELEMISVAIKEUDEN KANNALTA VAIKEITA LÄÄKEMUOTOJA.

LÄÄKEMUOTO	LÄÄKKEEN OTTAMISTAPA	HUOMIOITAVAA
DEPOTTABLETTI , esim. Adalat Oros, Kaleorid, Metforem 500/750 mg	Niellään kokonaisena. Ei saa murskata tai pureskella	Lääkeaine vapautuu säädellysti, tablettien tai kapselin rikkominen voi aiheuttaa jopa vaarallisen suuren lääkepitoisuuden, lääkeaine voi ärsyttää mahalaukun tai limakalvoja tai lääkkeen teho heikkenee.
DEPOTKAPSELI , esim. Isangina, Reminyl, Tamsumin	Niellään kokonaisena ellei valmistajalla ole ohjeistusta kapselin avaamisesta	Päällyste tai kapseli suojaa lääkeainetta oikeaan imeytymispaikkaan asti, Päällysteen rikkominen voi tehdä lääkkeestä tehottoman tai altistaa limakalvovaurioille. Jotkut valmisteet voidaan valmistajan ohjeen mukaan sekoittaa veteen.
ENTEROTABLETTI , esim. Esomeprazol Sandoz Salazopyrin EN	Niellään kokonaisena. Ei saa murskata tai pureskella.	Päällyste tai kapseli suojaa lääkeainetta oikeaan imeytymispaikkaan asti, Päällysteen rikkominen voi tehdä lääkkeestä tehottoman tai altistaa limakalvovaurioille. Jotkut valmisteet voidaan valmistajan ohjeen mukaan sekoittaa veteen.
ENTEROKAPSELI , esim. Creon, Cymbalta, Gasterix	Niellään kokonaisena ellei valmistajalla ole ohjeistusta kapselin avaamisesta	
KALVOPÄÄLLYSTEINEN TABLETTI , esim. Emconcor, Finasterid Orion, Ketipinor	Murskaaminen, pureskelu tai puolittaminen on usein kielletty	Kalvopäällyste voi helpottaa nielemistä, suojata lääkeaineen maulta tai estää kosketuksen lääkeaineeseen.
KAPSELI esim. Avodart, Pradaxa, Sandimmun Neoral	Kapseli nieltävä kokonaisena	Lääkeaine voi ärsyttää suun ja nielun limakalvoja. Lääkeaineen vaikutus voi muuttua jos kapseli avataan tai se vahingossa rikkoutuu käsiteltäessä
PÄÄLLYSTÄMÄTÖN TABLETTI , esim. Furesis. Prednisolon, Trexan	Tabletti niellään riittävän nestemäärän kanssa. Jotkin valmisteet ohjeistetaan nielemään kokonaisena.	Tablettien murskaaminen saattaa vaikuttaa imeytymiseen ja tehoon. Murskaaminen periaatteessa mahdollista, varmista kuitenkin aina ensin. Älä murskaa lääkettä jolla suuri myrkytysriski

Tarkista aina lääkkeen pakkauselosteesta tai valmisteyhteenvedosta onko lääkevalmisteen murskaaminen tai jakamisen ehdottomasti kielletty.

sairauden tai henkisen tilan vuoksi heikentynyt päätökskyky. Tablettien murskaaminen tai kapselien avaaminen vaikuttaa myös potilas- ja työturvallisuuteen. Siksi on huolehdittava suojakäsineiden ja hengityssuojaimen käytöstä, toimivasta ilmanvaihdosta sekä tilojen ja välineiden puhtaudesta. Lääkkeiden murskaaminen vie työaikaa, sillä tabletit tulee murskata ja annostella erikseen heti murskaamisen jälkeen.

MIETI VAIHTOEHTOJA

Informoi lääkärinä lääkkeenoton vaikeuksista ja lääkkeen poikkeavasta annostelutavasta, jotta ne voidaan merkitä potilastietoihin. Nielemisvaikeus voi olla merkki sairaudesta tai sen etenemisestä. Lääkehoidosta päättävä lääkäri voi tehdä muutoksia lääkitykseen jos samasta tai vastaavasta lääkeaineesta on saatavilla helpommin annosteltava lääkemuoto kuten oraali-liuos, lääkelaaastari, liukeneva tabletti tai annosjauhe.

Lääkitystä tulisi arvioida säännöllisin väliajoin ja potilaan tilan muuttuessa. Järkevään ja toteutettavissa olevaan lääke-

hoitoon tulee pyrkiä moniammatillisella yhteistyöllä. Apoteekista tai hoitopaikassa toimivalta farmaseutilta kannattaa aina kysyä neuvoa lääkityksen toteutumisen tueksi. ■

KATJA AHO
LHA, FARMASEUTTI
HOIVAKOTIFARMASIA RY

VALMISTEYHTENVEDOT JA PAKKAUSSELOSTEET LÖYDÄT TÄSTÄ LINKISTÄ:
[HTTP://WWW.FIMEA.FI/LAAKEHAUT_JA_LUETTELOT/VALMISTEYHTENVEDOT/LAAKKEET](http://www.fimea.fi/laakehaut_ja_luettelot/valmisteyhteenvedot/laakkeet)



KYSY LÄÄKKEISTÄ

Mikä sinua askarruttaa lääkehoidon liittyvissä asioissa? Lähetä kysymyksesi Elina Ottelalle sähköpostiin elina.ottela@superliitto.fi. Visaisimpia ongelmia käsittelemme myöhemmin lehdessä.